

İLKOKUL YÖNETİCİLERİNİN MESLEKTE GEÇİRDİKLERİ SÜRENİN HOŞGÖRÜ DÜZEYLERİNE ETKİSİ

Mustafa Alperen TAŞ¹

Özet

Araştırmanın amacı, ilkökuller yöneticilerinin meslekte geçirdikleri sürenin hoşgörü düzeyleri ile arasındaki ilişkiyi incelemektir. Çalışma ile ilkökuller yöneticilerinin mesleki kıdemlerinin hoşgörü tutumları yetkinliklerinin belirlenmesine katkılarda bulunulacaktır. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden genel tarama modellerinden ilişkiyel tarama modeli kullanılmaktadır. Araştırmanın evreni Şanlıurfa ilinde bulunan ilkökullerde görev yapan yöneticiler iken örneklem grubu, Şanlıurfa İli merkez ilçelerinde bulunan 109 (13 kadın ve 96 erkek) ilkökuller yöneticisinden oluşmaktadır.

Veri toplama aracı olarak yetişkin bireylerin hoşgörü eğilimlerini belirleme amacıyla Çalışkan ve Çavuş (2020) tarafından hazırlanmış olan "Hoşgörü Eğilim Ölçeği-Yetişkin Formu" kullanılmıştır. Verilerin analizinde ANOVA kullanılmış, yöneticilerin hoşgörü tutumlarının cinsiyete göre farklılaşp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla non-parametrik testlerden olan Mann-Whitney U testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda çalışmaya katılan ilkökuller yöneticilerinin meslekte geçirdikleri kıdem yılına göre hoşgörü düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmadığı ($p>0.05$) ve cinsiyete göre ilkökuller yöneticilerinin hoşgörü düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı ortaya çıkmış olup ilkökuller yöneticilerinin gerek öğrenci gerek öğretmen ve gerekse de okulun diğer paydaşlarıyla hoşgörü içerisinde olması gelecek nesillerin yetiştirilmesi sürecinde ve okul iklimi açısından önemli bir faktör olduğu aşikârdır.

Anahtar Kelimeler: Hoşgörü, İlkokuller Yöneticileri, Mesleki Kıdem

THE IMPACT OF PRIMARY SCHOOL ADMINISTRATORS' PROFESSIONAL EXPERIENCE ON TOLERANCE LEVELS

Abstract

The study aims to investigate the correlation between primary school administrators' professional experience and their levels of tolerance. The study will contribute to the determination of the competencies of tolerance attitudes of primary school administrators' professional seniority. The research employs the relational screening model, which is one of the general screening models of quantitative research methods. The study population comprised primary school administrators working in Şanlıurfa, while the sample group consisted of 109 individuals (13 female and 96 male) who were primary school administrators in the central districts of Şanlıurfa.

The researcher used the 'Tolerance Tendency Scale-Adult Form', developed by Çalışkan and Çavuş (2020), as a tool for data collection to assess the tolerance tendencies of adult individuals. The data was analysed using ANOVA. To determine whether there were differences in tolerance attitudes between administrators based on gender, the non-parametric Mann-Whitney U test was used. The analysis revealed no significant difference in tolerance levels among primary school administrators based on years of seniority in the profession ($p>0.05$) or gender. It is evident that the tolerance of

¹ Okul Müdürü, Şanlıurfa İl Milli Eğitim Müdürlüğü, mustafaalperentas@hotmail.com, orcid: [0000-0002-9022-4539](https://orcid.org/0000-0002-9022-4539)

primary school administrators towards students, teachers, and other stakeholders is a crucial factor in shaping the school climate and raising future generations.

Keywords: *Tolerance, Primary School Administrators, Professional Seniority.*

GİRİŞ

Geçmişte de günümüzde de eskimeyen ve ihtiyaç olunan bir kavram olan hoşgörünün hayatımızın tüm zamanlarında ve yerlerinde olması gerekir. Günümüz koşulları düşünüldüğünde aşırı yoğun şehirler, kalabalık trafik ortamı, artan ikincil grup üyelikleri gibi sosyal yaşam ve bu yaşamdaki kişi çokluğu düşünüldüğünde hoşgörü ayrıca önem kazanmaktadır. Bu araştırmada kalabalığın artması ile insan yoğunluğunun çokluğu da düşünüldüğünde hoşgörüye çok fazla ihtiyaç olunan ilkokullarda yöneticilerin meslekteki sürelerinin hoşgörü düzeylerini incelemek amacıyla hazırlanmıştır.

Hoşgörü, kişilerin hatalarını anlayışla karşılamaktır. İnsanlar, diğer insanlara bilmeden ya da bilerek hata yapabilirler. Hata yapan insanları hayatımızdan çıkarmak, onları dışlamak ya da ayıplamak doğru bir davranış değildir. Aksine, bu tip kişileri hatalarından dolayı affetmek, yaptıkları hataları yüzlerine vurmadan hoşgörüyle karşılamak oldukça büyük bir erdemliliklerdir. Aslında olumsuz davranışı hoşgörü ile karşıladığımızda, o kişilere hatalarını düzeltmeleri açısından da bir fırsat sunmuş oluyoruz. Bunun yerine bu insanları hoş görmeyerek rencide edip ayıplarsak ya da cezalandırmak istersek bu durum ters etki oluşturabilir ve düzeltmeleri yerine insanları daha da kötü hale getirebilir. Ama hoşgörü ile karşılık verirsek olur ya kalpleri yumuşayabilir ve dahası hatayı anlayıp hatasını/hatalarını düzeltme yoluna girebilirler.

Bizi yaratan Yüce Allah, affetmeyi ve kulunu hoş görmeyi sever. Bizler de hoşgörü ile insanları karşılırsak hem insanların sevgi ve saygısını kazanır hem de Yaradan'ı mutlu eden bir davranış sergilemiş oluruz. Allah, insana sevmeyi emreder. İnsanları, bitkileri, hayvanları hülusa her şeyi... Hatasız olan sadece Allah'tır ve insan Allah'ın yarattığı aciz bir varlıktır. Kötülük yapmaya, günah işlemeye ve kusur işlemeye açıktır. Bunun farkında olan insanlar, hiç ayırım yapmadan bütün insanları sever, her inançtan olan insanlara hoşgörüyle yaklaşır. Allah, insanları farklı farklı yaratmıştır. Herkesin düşüncesi, dili, dini, rengi farklıdır. Hiçbir insan, diline, ırkına, dinine veya rengine bakılarak kınanamaz ve toplumdan soyutlanamaz. "Her koyun kendi bacağından asılır" atasözümüzde olduğu gibi her insan ancak kendi yaptıklarından sorumludur. Yanlışları olduğunu düşündüğümüz bireyleri yadırgamak ve dışlamak yerine onları hoşgörü ile karşılamalıyız. Bütün inanç doktrinleri hoşgörüyü olumlu bir erdem olarak görmekte ve bu erdeme sahip insanların gönlünün güzel ve zengin olduğunu belirtmektedir.

Hoşgörü denince akla ilk gelen şahsiyetlerden birisi, herkese ve her şeye hoş görülmesi olmayı öğütleyen ve hoş görüşü o denli kapsamlı olan Hacı Bektaş Veli'dir. Sadece insanları değil bütün canlıları kapsayan bir hoş görüşü bulunmaktadır. Bu yüzden onun izinden gidenler; "eğer marulu seviyorsan, marulu bu hale getirmekte faydası olan gübreyi de hoş göreceksin" demektedirler (Termen, 1994: 112). Hoşgörülü olmanın başında sevgi ve saygı gelir. İnsanları sevmek ve saymak için bazen kusurlarını aramamak ya da aramaya çalışmamak da gerekir. Horasan'dan Anadolu'ya barış içerisinde yaşamın inceliklerini getiren, hoşgörü abidesi şahsiyet olan Hacı Bektaş Veli; "gördüğünü ört, görmediğini söyleme" ve "kimsenin ayıbını görmeyen cana aşk olsun" der.

Birçok insan yaptığı bir hata sonrası hoş görüldüğünden dolayı doğru yola girmiş olup "Sefiller" romanının başkahramanı Jan Valjan ismini biliriz. Azılı bir hırsızdır ve hapisten kaçmıştır. Bir din adamı, bu hırsız evine almış yedirmiş içirmiştir. Oysa Jan Valjan din adamının evindeki kıymetli eşyalarını çalarak evden kaçmıştır. Bir tesadüf eseri hırsız, güvenlik güçleri tarafından yakalanarak din adamının evine getirilir ve din adamına sorarlar, eşyalarının çalınıp çalınmadığını. Din adamı eşyalarının çalınmadığını ve onları Jan Valjan'a hediye olarak verdiğini söyler. Jan Valjan bu hoşgörülü davranıştan sonra büyük bir pişmanlık hisseder ve din adamından özür diler. Hırsız, o andan itibaren tüm yaşamını iyilik yapmak için adar. Hatalarına karşılık insanları hoş görmeli ve

onlara fırsatlar vermeliyiz; onları kötülükleriyle, iyilikleriyle, yanlışlarıyla ve doğrularıyla kabul etmeliyiz.

İnsanların zevklerini, davranışlarını, giyimlerini, inançlarını olduğu gibi kabul etmek hoşgörü anlamındadır. Aynı inançtan alsak ya da olmasak, giyinişi bizim gibi olmasa hatta istediğimiz gibi düşünsün ya da düşünmesin bütün insanların yaşam şekillerini anlayışla karşılamalıyız. Onları bu farklılıklardan dolayı yadırgamamalıyız ve bunun yerine onları bu şekilde kabul etmeliyiz. Çünkü insanlar kendi yollarını belirler ve diledikleri şekilde yaşayabilirler. Hele bir de bizlere herhangi bir zararı yoksa bu insanları inançları ya da davranışları hakkında eleştirmek ve onları incitebilecek sözleri söylemek oldukça yanlış bir davranıştır. Herkes istediğini giyer, istediğini yer ya da istediği şekilde düşünür. Bizim yapmamız gereken de herkesi olduğu gibi kabullenip hoşgörüyle yaklaşmaktır.

İnsan, yapı itibarıyla bilerek veya bilmeyerek, isteyerek ya da istemeyerek hata yapan varlıktır. Bu özelliği ile meleklerden farklıdır ki dünyadaki en iyi insan bile hata yapabilir. Bizlerin de hataları, zaafı veya yanlışları vardır ve bir insana hata yaptığımız zaman çoğu kez pişman olmuşuzdur ve af edilmek istemiştir. Affediliş, bizleri mutlu eder ve bir sonraki seferde aynı davranışı sergilememek için kendimize söz veririz. Ayrıca hatayı yaptığımız kişi affetme büyüklüğünü gösterdiğinde o kişiye olan sevgimiz ve saygımız artar. İnsanları anlayışla karşılayarak hatalarını görmezden gelirse kısacası hoşgörüyle karşılırsak insanlar da hakkımızda güzel düşünecek bizleri sayacak ve seveceklerdir. Çünkü affetmek büyüklüktür. Kin tutmak ancak kararmış kalbe sahip olan kişilerin başvurdukları bir davranıştır. İnsanlar hatalarından dolayı pişmanlık duyabilir ve ardından özür dileyebilirler. Hülasa insanları hoşgörü ile karşılayarak onlara yaptıkları hataları düzeltme fırsatı vermeliyiz. Bu durumu en güzel şekilde; “Yaratılanı sev, Yaratan’dan ötürü.” diyen Yunus Emre, düşüncelerinde, yazıtlarında sürekli sevginin ve hoşgörünün değerini vurgulamıştır.

1. LİTERATÜR TARAMASI

Türk tarihini hoşgörü perspektifinden incelediğimizde, İslam öncesi ve İslamiyet kabul edildikten sonra fetih edilen yerlerde farklı inanç mensuplarına, kültürel farklılıklara karşı oldukça toleranslı davranılmıştır. Türk kültüründe ayırt edici şekilde hoşgörü kavramına katkı sağlayan birçok faktör ile birlikte Zerdüştlük, Maniheizm, Budizm gibi farklı dinin mensuplarıyla birlikte yaşama tecrübesiyle İslam öncesi inanç biçimi Şamanizmin ve diğer kültürler ile ilişki kurabilmeleri, bu inançlarla etkileşime girebilmelerinin payı büyüktür (Turan, 2000: 164). Dini değere bağlılık, bu sayede oluşan güçlenen aile yapısı, insan sevgisine ve hoşgörü anlayışına dayalı bir Türk hümanizmasının gelişmesine etken olmuştur. Türk toplumunda her varlık bir ruha sahiptir inancı ve kanaati vardır. Bu inanışa göre, doğadaki hiçbir varlığa ve de objeye zarar verilmemelidir. Bu anlayışla yola çıkarak büyük Türk düşünürlerinden Mevlana incinsen bile incitme deyip hoşgörü örneğini güzel bir dil ile ifade etmiştir. Böylece İslamiyet ile birlikte inanç sistemleri, gelenek, anlayış İslam öncesi yerel adetler, örfler, yaşama biçimleri ve uygulamalara karşı oldukça toleranslı olması, kadın haklarına verilen önem Türk Toplumunu için bir cazibe olmuştur (Haghayeghi, 1995:80). Böylece Türk kültür değerleriyle İslamiyet arasında görülen bu uzlaşma Türk toplumu ile sentezlenerek hem hoşgörü kavramına yeni bir anlam katmış hem de İslamiyet’in Türkler arasında yaygınlaşmasını kolaylaştırmıştır.

Dış ve iç faktörlerin etkisiyle hoşgörünün Osmanlı ve Selçuklu Devletlerinin sınırları zorlayan bir takım uygulamaları görülse de asıl olunan bu Türk Devletlerindeki hoşgörü örneklerinin çok olması göze çarpmaktadır. Bu devletler yönetimleri içerisinde yaşayarak farklı dinlerden olan mensupların iç işlerinde serbest olmalarını, hoşgörüye dayalı uygulamalarıyla azınlıkların dini farklılıklarına saygı göstermişlerdir. Türk hoşgörüsünün Selçukludaki somut örnekleri arasında sultanların Müslüman olmayan kadınlarla evlenmesi durumunda evlendikleri hanımın dini inancını ve pratiklerinin yaşaması için tüm imkânları seferber ettikleri gösterilebilir. (Turan, 1971: 62). Melikşah’ın yönetiminin hoşgörülü olması ile ilgili Ermeni Tarihçi Meteos, Melikşah’ın yüreğinde Hristiyanlara karşı iyiliğin dolu olduğunu söyleyerek sultanın dini azınlıklara çok yumuşak ve çok iyi davranışlarda bulunduğunu belgelemektedir. Aynı tarihçi Melikşah’ın Ermenilere mutluluk, barış ve refah getirdiğini de sözlerine eklemektedir (Sezgin, 2006: 165).

Hoşgörü; Osmanlı Devleti'nin uyguladığı meylettirme anlamında istimalet politikasıyla fethedilen bölgelerde yaşayan gayrimüslim halkın yaşadıkları yeri terk etmesinin de önüne geçmiştir. İstimalet politikası, Osmanlı Devleti'nin hoşgörü politikasıdır. İstimalet sözcüğünün anlamlarından biri de, "gönül alma", Osmanlı Devleti'nin halkına özellikle de gayrimüslimlere karşı hoşgörülü davranmak, anlamında kullanılmaktadır (Hürriyet Gazetesi, 2021)

Türk kültürünün ana özelliklerinden biri olan hoşgörü merkezîyetçi bir unsur olarak devlet yaşamında kullanılmıştır. Hoşgörü sayesinde farklı kültürlere ve inançlara mensup toplulukları birlikte ve aynı yönetim çatısı altında işbirliği ve uyum içerisinde yönetmişlerdir. İslamiyet kabul edildikten ve Anadolu, Türklere vatan edinildikten sonra eşitlik, adalet, hoşgörü ve insan sevgisi gibi temel değerler, İslam inancıyla harmanlanıp genellikle de yeni yerleşim alanlarındaki farklı kültürleri bu sürece ekleyerek kendilerine has bir yorum da oluşturmuştur. Sonunda tarihsel köken itibari ile Türk toplumundaki temel değerlerinden birisi olan hoşgörü kavramı bir takım faktörlerin de etkisi ile Türklere has bir yapı kazanmıştır. Her şeyden önce çeşitli kültür, inanç ve yaşam biçimine saygılı olmak anlamındaki hoşgörü, toplumsal dayanışma ve istikrara katkı sağlayarak daha sistemsel bir kavram olan toplumsal varlığın sürdürülmesinde daha da önemli bir işlev oluşturmuştur.

İnsan sevgisi, insan hak ve özgürlüğüne saygı duyulması ve ilişkili olarak din ve vicdan özgürlüğü, Türk toplumu arasında yaygın biçimde yaşamış ve tarihi belgeler de buna tanıklık etmiştir. Örneğin, J. J. Rousseau, *Emil* adlı çalışmasında Türklerin oluşturduğu yardım kuruluşları aracılığıyla fakirliği önlediklerini hatta kendi dinlerinden olmayan, farklı inanç gruplarına mensup olanlara da kapılarını açarak ne denli hoşgörülü bir davranış sergilediklerini belirtmektedir (Rousseau, 1956: 322).

Batı yazınında "tolerans" sözcüğüyle kavramlaştırılan ve daha ziyade aydınlanmacı düşünce etkisiyle yazınsal bir anlam kazanan bu anlayışın Türk dilindeki versiyonu, hem Batı'da kullanılan toleransla ilgili fikirlerden hem de başka yerlerdeki farklı karşılıklarından oldukça değişik bir anlama ve değişik bir içeriğe sahiptir. Hoşgörü, "başkalarının değerli görüp savundukları görüş, duygu ve düşünceleri bizimki ile çelişse bile anlayışla karşılamak, o kişilere, düşünce ve duygulara tahammül etmek, katlanmak şeklinde tanımlanabilir" (Turan, Ş., 2000: 164). Batılı tolerans anlayışında, diğer kişiler tahammül dense de "faydacılık" ve pragmatist eğilim öne çıkmaktadır (Masroori, 2000: 243). Hâlbuki Türk kültüründe hoşgörü seyri incelendiğinde kavramın moral, inanç ve değer yönleriyle ruhsal ve manevi bir boyutuyla kendine has olduğu apaçık görülmektedir.

Günümüzdeki tolerans kavramının liberal geleneğin parçası ve Batının bir ürünü olduğunun daha net şekilde Batılı etnosentrik yapısındaki açıklamalar dikkatten kaçmamaktadır. Ortaçağ düşünürü Salisbury'li John (115-1180) hoşgörü kavramını siyasi-pragmatik değerlendirmeye dayandırmıştır. Erken modern dönemde yazılarında toleransa liberal bir şekilde yaklaşmış ve toleransın pragmatist yapıdaki ağırlığını korumuştur. En tipik örneği ile Locke (1632-1704) ateistlere karşı keskin şekilde toleranssız olmasıyla meşhurdur (Masroori, 2000: 245).

Sokakta, evde, iste kısacası yaşamın geçtiği her yerde insanlardan hoşgörülü davranmaları istenir. Okullarda da öğretmenlerin, yöneticilerin, öğrencilerin, okul çalışanlarının ve diğer eğitim paydaşlarının içerisinde buldukları okulda hoşgörülü şekilde olmaları halinde, okul iklimi olumlu etkilenecek ve bu hoşgörü ortamında okulda verimliliğin, etkililiğin ve başarının artacağı söylenebilir. Pehlivan Aydın'ın (2001) "Eğitim Yöneticilerinin Etik Davranışları" konulu araştırmasında yöneticilerin uymaları gereken hoşgörüyle ilgili olarak şu ilkeler bulunmaktadır:

- 1- İnsanları tanıma çalışmak.
- 2- İnsanların tek ve değerli olduğuna inanmak.
- 3- Farklılıklara saygı duymak.
- 4- Başkalarının düşüncelerine önem vermek.
- 5- Eleştirilere açık olmak.
- 6- Başkalarını dinlediği sırada onların yerlerine kendini koymak, onları anlamaya çalışmak.

- 7- İyi bir dinleyici olmak.
- 8- Kırıcı davranmamak ve saldırgan olmamak.
- 9- Astarına katı davranmamak.

Okul öğrenciye akademik bilginin verildiği yer olduğu kadar öğrenciye belli davranışların ve değerlerin kazandırıldığı kurumlardır. Tabii olarak da değerlerin en başında hoşgörü gelmekte olup toplumsal barışın oluşmasında büyük faktördür, hoşgörü. Okul ortamında hoşgörü değerini kavrayan öğrenci, hoşgörü toplumunu oluşturabileceğinden dolayı bu noktada öğretmenlere büyük bir görev düşmektedir. (Akgül - Özkan, 2020:225)

Pehlivan Aydın'ın (2001) adı geçen çalışmasının sonucuna göre müfettişler, ortaöğretim kurumları müdürlerinin başkalarının düşüncelerine önem vermek, eleştiriye açık olmak, farklı düşüncelere karşı hoşgörülü olmak, başkalarını dinlediği sırada onların yerine kendini koymak ve onları anlamaya çalışmak ilkelerine göre davranma düzeylerinin yetersiz olduğuna ulaşılmıştır. Lise müdürleriye, hoşgörüyle ilgili bütün ilkelere hep uygun davrandıklarını söylemişlerdir. Hâlbuki okullar farklı düşünce sistemlerinden gelen, sosyo-ekonomik düzeyleri farklı olan bireylerden oluşmuş topluluklardır. Bu kişilerden oluşan grupların eğitime dair farklı düşünceleri ve farklı beklentileri olabilir. En başta öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin bu farklılıkları hoşgörü ile karşılamaları gerekmektedir. Tüm eğitim çalışanlarının ki başta öğretmenler ve yöneticiler olmak üzere geniş bakış açılı tutumlara ve yaklaşımlara sahip olmaları, farklı düşüncelere, inançlara ve görüşlere saygı duymaları beklenmektedir.

2. YÖNTEM

Bu araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden genel tarama modellerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmaktadır. Tarama modeli, geçmişte ya da günümüzdeki bir durumu var olduğu şekliyle betimleyen, öğrenmenin gerçekleşmesi ve bireyde istenen davranışların gelişmesi için uygulanan süreçlerin tümüdür. Genel tarama modelinde, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak için evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup örnek ya da örneklem üzerinde tarama yapılmaktadır. İlişkisel tarama modeli, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişimin varlığını belirlemeyi amaçlayan tarama yaklaşımına denir. İlişkisel tarama modelinde, değişkenlerin birlikte değişip değişmediği; değişme varsa bunun nasıl olduğu saptanmaya çalışılır (Karasar, 2011).

2.1. Amaç

Bu çalışmanın amacı ilkökul yöneticilerinin kıdemlerine göre hoşgörü düzeylerine etkisi/etkilerinin incelenmesidir.

2.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini Şanlıurfa ilindeki ilkökul yöneticileri oluşturmaktadır. Bu çalışma için Şanlıurfa İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün 21.07.2023 tarihli ve 80201351 sayılı yazısı ve ekinde Şanlıurfa Valilik Makamının 17.07.2024 tarihli ve 79871462 sayılı onayı ile izin alınmış olup Şanlıurfa İli merkez ilçelerinde bulunan 109 (13 kadın ve 96 erkek) ilkökul yöneticisinden Katılımcı Formu alınarak seçilmişlerdir.

2.3. Bulgular

2.3.1. Normallik Testi Sonuçları

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	Df	Sig.	Statistic	Df	Sig.

Madde	,09	1	,01	,97	109	,0
Toplam	,09	1	,01	,97	109	,0

Veriler üzerinde yapılan normallik testi sonuçları incelendiğinde verilerin normal dağılım gösterdiği anlaşılmıştır ($p>0.05$). Veriler normal dağılım gösterdiği için eldeki veriler üzerinde parametrik testler uygulanmıştır.

2.3.1.1. Cinsiyet Değişkenine Göre Normallik Testi Sonuçları

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	Df	Sig.	Statistic	Df	Sig.
Cinsiyet	,52	109	,00	,37	109	,00

Yapılan analiz sonucunda cinsiyet değişkeninin normal dağılım göstermediği anlaşılmıştır ($p<0.05$). Veriler normal dağılım göstermediği için non-parametrik testlerden olan Mann-Whitney U testi uygulanmıştır. Mann-Whitney U testine ait sonuçlar aşağıdadır:

Cinsiyet	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Erkek	96	56,61	5321,50	365,500	.019
Kadın	13	35,12	456,50		
Toplam	109				

Yapılan analiz sonucunda cinsiyet değişkenine arada bir fark oluşmuş olsa da bu fark anlamlı düzeyde değildir ($p>0.05$).

2.3.1.2. Mesleki Kıdeme Göre Normallik Testi Sonuçları

Mesleki Kıdem	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	Df	Sig.
	,282	109	,000	,791	109	,000

Yapılan analiz sonucunda cinsiyet değişkeninin normal dağılım göstermediği anlaşılmıştır ($p<0.05$). Veriler normal dağılım göstermediği için non-parametrik testlerden olan Kruskal Wallis Testi uygulanmıştır. Mann-Whitney U testine ait sonuçlar aşağıdadır:

Bağımsız Değişken	Mesleki Kıdem	N	Sıra Ortalaması	Ki-Kare	Df	P
	0-5 Yıl	4	30,25	3,239	4	519

Yıl	6-10	32	51,59			
Yıl	11-15	15	59,03			
Yıl	16-20	11	58,85			
21 Yıl ve üzeri		47	55,04			
Toplam		109				

Uygulanan kruskal wallis testi sonuçlarına göre bireylerin mesleki kıdemlerine göre tutumları arasında fark oluşsa da bu fark anlamlı düzeyde değildir ($p>0.05$).

SONUÇ

Hoşgörü, insanları anlama, dinleme ve insanlara saygı gösterme olarak ifade edilir. İnsanlar farklı düşünce, duygu ve iç dünyaya sahiptir. İnsanlar ile empati kurmak, davranışlarının nedenlerini algılayarak bu davranışları hoşgörü ile karşılamak gerekir. Bu nedenle, her bir hareketin hata şeklinde algılanmaması gerekmektedir (Gönülaçar, 2015).

Okul yöneticileri fikirlere saygılı olmak, hoşgörünün karşılıklı ve saygı anlayışı olduğunu, hoşgörülü olan toplumların demokrasi kavramını daha iyi benimseyeceklerini ve aynı zamanda hoşgörünün insanların işlerini daha da kolaylaştırdığını belirtmektedirler (Özdayı, 2013: 222). Okullarda yöneticilerin çalışma alanları sınır olarak keskindir. Okul dışında dışındaki herhangi kurumda görev alamazlar. İçerisinde olduğumuz yüzyılda eğitim kurumlarının ve eğitimin önemi giderek artmaktadır. Bu sebeplerden ötürü okullardaki yöneticilerde de belli özellikler aranır hatta bu özelliklerini geliştirmeleri beklenir. Bir yöneticide olması gereken özellikler; okul içerisinde etkileşimi sağlamalı, öğrencilerle etkili iletişim kurabilmeli, liderlik ve yönetsel beceriye sahip olabilmeli, önyargısız olmalı ve farklı bakış açıları ile sorgulama, doğrulama yapmalı, sabırlı olmalı, empati kurabilmeli, motive edici olmalı, prensiplerine sahip, olumlu özgüvene sahip olmalı, disiplinli olmalı ama aynı oranda da hoşgörülü olmalıdır.

Bu çalışma için yapılan analizler sonucunda gerek cinsiyet değişkenine gerekse de mesleki kıdemlerine göre hoşgörü davranışında arada fark oluşmuş ancak oluşan bu farkın anlamlı düzeyde olmadığı görülmüştür. İlkokul yöneticileri, öğretmenlerle, öğrencilerle, velilerle ve kurumunun işbirliği içerisinde olduğu tüm ortaklarıyla iletişim halinde olduğundan gelecek nesillerin iyi biçimde yetiştirilmesi konusunda önemli etkiye sahiptir. Meslekte kaçınıcı yılında olması önemli değil, kadın ta da erkek tüm hoşgörülü ilkokul yöneticilerinin etki ettiği ortaklarının hoşgörüye sahip olması beklenir.

KAYNAKÇA

Akgül Ö. S. & Özkan H., (2020) Öğretmen Görüşlerine Göre Öğretmenlerin Öğrencilerine Yönelik Hoşgörü, *Uluslararası Pegem Eğitim Kongresi*, s.222-231

Gönülaçar, Ş. (2015), Etik İlkeler ve İhlaller, Ankara, https://www.academia.edu/9326934/Etik_%C4%B0lkeler_ve_%C4%B0hlaller, (20.11.2018).

Hagheyghi, M., *Islam and Politics in Central Asia*, St. Martin's Press, New York, 1995, s.80-81.

Hürriyet Gazetesi (2021), <https://www.hurriyet.com.tr/egitim/istimalet-politikasi-nedir-istimalet-politikasi-sonuclari-ve-faydalari-41815226> (07.01.2024)

Karasar, N. (2011). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Nobel Yayınları

Masroori, C., An Islamic Language of Toleration, *Political Research Quarterly*, 63-2, June 2010

Özdayı, N. (2013). Eğitim Yöneticilerinin Demokrasi ve Hoşgörü Tutumları İle Liderlik Özellikleri Arasındaki İlişki, *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10 (10), 221-235.

Pehlivan-Aydın, İ. (2001) Yönetmel, Mesleki ve Örgütsel Etik, 2. Baskı, PegemA Yayıncılık, Ankara.

Rousseau, J.J., *Emil Yahut Terbiyeye Dair*, Çevirenler: H.Z.Ülken-A.R. Ülgener-S. Güzey, Türkiye Yayınevi, İstanbul, 1956, s.322.

Sezgin, O.-Biçer, R., "Foundations of Tolerance in Turkish Culture", *The European Legacy*, 11-4, 2006, s. 405-416

Taş, M. & Ünal, S. (2022). İlkokul Öğretmenlerinin Meslekte Geçirdikleri Sürenin Hoşgörü Düzeylerine Etkisinin İncelenmesi. *Yedi Aralık Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(2), 96-106.

Temren, B. Bektaşiliğin Eğitsel ve Kültürel Boyutu, Kültür Bakanlığı Yay. Başvuru Kitapları, Ankara 1994.

Turan, O., Selçuklular ve İslamiyet, Türk Yurdu Neşriyatı, İstanbul, 1971

Turan, Ş. Türk Kültür Tarihi, Bilgi Yayınevi, Ankara 2000.